

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-Neretvanska županija/kanton
OPĆINA PROZOR-RAMA
Služba za razvoj, poduzetništvo, obrt i financije

Prozor-Rama, Kralja Tomislava bb, tel./fax.: +387 36 771 912; 771 342; e-mail: razvoj@prozor-rama.org

**INFORMACIJA O STANJU, GOSPODARENJU I
ZAŠTITI ŠUMA NA PODRUČJU OPĆINE
PROZOR-RAMA**

Prozor – Rama, svibanj 2017

1. UVOD

Zakonodavni okvir oblasti šumarstva se regulira Zakona o šumama Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 20/02, 29/03 i 37/04. Presudom Ustavnog suda u studenom 2009. godine prestao se primjenjivati navedeni federalni Zakon o šumama. Vlada Federacije BiH je do kraja 2009. godine, kao prijelazno rješenje, donijela Uredbu o šumama koja se primjenjivala do 06. prosinca 2011. godine, kada se Presudom Ustavnog suda prestala primjenjivati. U Parlamentu Federacije BiH u tijeku je procedura usvajanja novog Zakona o šumama. Potrebno je napomenuti da je devet županija donijelo svoje propise za oblast šumarstva a da HNŽ nema nikakav zakon.

2. Opći podaci o šumarstvu u F BiH i HNŽ

Pokrivenost šumama i šumska zemljišta u Federaciji Bosne i Hercegovine se prostiru na površini od oko 1.523.702 ha, od čega su u državnom vlasništvu oko 1.246.702 ha ili 82%, a u privatnom vlasništvu i vlasništvu drugih pravnih osoba oko 277.000 ha ili 18%. Za državne šume izrađene su šumskogospodarske osnove za sva područja, osim za šumsko gospodarska područja Hercegovačko-neretvanske županije. Kada su u pitanju privatne šume nisu izrađene šumskogospodarske osnove u Unsko-sanskoj, Hercegovačko-neretvanskoj, Zapadnohercegovačkoj i Herceg Bosanskoj županiji. Izrada šumskogospodarskih osnova za državne šume je obveza šumskogospodarskih društava, a za privatne šume nadležnih županijskih ministarstava.

U Hercegovačko neretvanskoj županiji (po sadašnjim granicama) do 1990. godine šume i šumsko zemljište bilo je organizirano u dva (2) šumsko gospodarska područja (ŠGP): ŠGP „Srednje - Neretvansko“ i ŠGP „ Konjičko“, te područje šuma na kršu. Federalni izvori spominju još dva manja šumsko gospodarska područja na prostoru općine Konjic, nastala vjerojatno entitetskim razgraničenjima.

Na osnovu zakonskih odredbi u županijama u kojima je snazi županijski Zakon o šumama osnovana su šumsko gospodarska društva (ŠGD), koja su u administrativnim granicama županije u potpunosti preuzela gospodarenje državnim šumama. U HNŽ je stanje u oblasti gospodarenja šumama veoma neuređeno.

Postojeća šumsko gospodarska društva u Hercegovačko – neretvanskoj županiji

Na području Hercegovačko neretvanske županije djeluju 5 gospodarskih društava kojima je osnovna djelatnost gospodarenje šumama: (1) J.P. „Šume Herceg Bosne“ Mostar; (2) Šumarstvo „Srednje-neretvansko“ Mostar; (3) Šumarstvo „Prenj“ Konjic; (4) Šumarstvo „Zelengora“ Ljuta, te novoosnovano ŠGD „Šume Hercegovačko-Neretvanske“ d.o.o. Mostar. Ova poduzeća nastavila su gospodariti državnim šumama, pa se tako na području cijele HNŽ od 2002 vrši gospodarenje šumama (uključujući i sječu šuma) u suprotnosti sa odredbama pozitivnih zakonskih propisa koji reguliraju ovu oblast.

Na temelju članka 31.Uredbe o šumama (Službene novine Federacije broj: 83/09,26/10 i 38/10), Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva je Ugovorom o prijenosu poslova gospodarenja državnim šumama i šumskim zemljištima u Hercegovačko-neretvanskoj županiji, prenijelo sva prava gospodarenja državnim šuma i šumskih zemljišta u Hercegovačko-neretvanskoj županiji, na J.P. Šumsko gospodarsko društvo „Šume Hercegovačko-neretvanske“d.o.o. Mostar. Ovaj postupak je osporen i od ostalih šumsko gospodarskih društava i od općina na čijem području postoje šume. Zabrane sječe šume

potvrđene su i rješenjima nadležne inspekcije. I pored toga, šumsko gospodarska društva u Hercegovačko-neretvanskoj županiji, koja nemaju zakonsko uporište za gospodarenje šumama, cijelo vrijeme neometano vrše sječu šuma.

Na području općine Prozor – Rama odobrenje za godišnje planove sječe šume podnosili su JP „Šume Herceg Bosne“, JP „Šumarstvo Srednje-neretvansko“ i Šumsko gospodarsko društvo „Šume Hercegovačko-neretvanske“ d.o.o. Mostar. JP „Šume Herceg Bosne“ Mostar PJ Šumarija Rama svoje zahtjeve obrazlagala je činjenicom da su oni posjednik (upisani u posjedovne listove) najvećeg dijela nekadašnjih državnih šuma na području općine Prozor – Rama.

Općina nije davala odobrenja za sječu šume jer nije imala nadležnosti za takve postupke, već je zahtjeve prosljeđivala nadležnom Federalnom Ministarstvu.

Stanje nelegalne i neregulirane sječe šume jeste i na području općine Prozor – Rama.

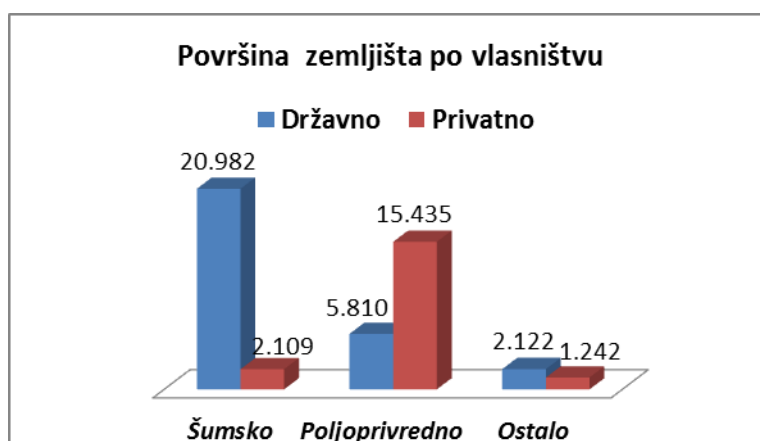
3. Šumski fond i šumsko zemljište općine Prozor-Rama

Općina Prozor-Rama raspolaže sa oko 47,7 tisuća hektara ukupnih površina i spada među tri najveće općine u HNŽ-u. Šume i šumsko zemljište na području općine Prozor - Rama prostiru se na površini 23.091,00 ha, od čega su u državnom vlasništvu 20.982,00 ha ili 91%, a u privatnom vlasništvu 2.109,00 ha ili 9%. Visoke šume u privatnom vlasništvu su dosta usitnjene po podacima iz katastra. Ima ih samo 10,50 %, dok je postotak izdanačkih šuma u ukupnoj površini jako visok.

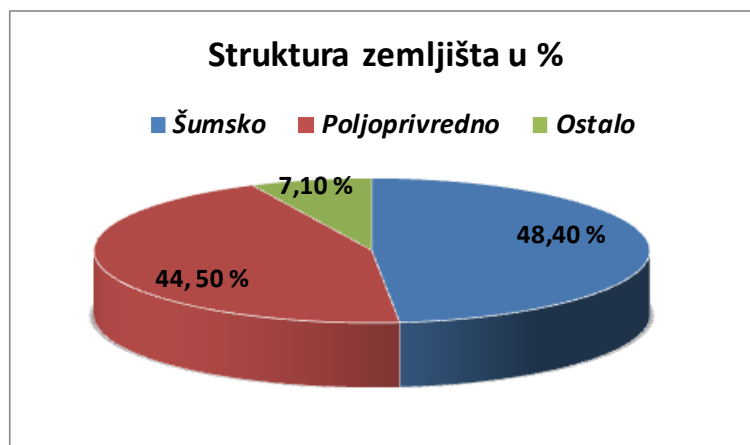
Ukupne zemljišne površine u Općini Prozor-Rama po vlasništvu i načinima korištenja u ha.

Prostor	Šumsko	Poljoprivredno	Ostalo	Sveukupno
Državno	20.982	5.810	2.122	28.914
Privatno	2.109	15.435	1.242	18.786
Ukupno	23.091	21.245	3.364	47.700
Struktura u %	48,40	44,50	7,10	100.00

Izvor: Katastar općine Prozor-Rama

Grafikon : Površina zemljišta po vlasništvu

Grafikon : Struktura zemljišta

Kategorije zemljišta šumskih površina

Zona šumske vegetacije površinski je najrasprostranjenija zona i zahvaća 23.091,00 ha ili 48,40 % ukupne površine Općine. Od osam kategorija koje se, na temelju usvojene metodike izdvajaju na terenu, na površinama pod šumskom vegetacijom u Općini Prozor-Rama izdvojene su ukupno tri i to kategorije od V do VII. Iako je područje Općine po svojoj potencijalnoj prirodnoj vegetaciji –šumsko područje, mnogobrijni čimbenici uvjetovali su da se danas kao poljoprivredne površine (oranice, livade, pašnjaci) koriste znatno veće površine nego što to dozvoljavaju uvjeti staništa.

To posebno vrijedi za jugoistočni dio Općine u kojem se kao potencijalna prirodna vegetacija javljaju lišćarske šume, u prvom redu šume hrasta – kitnjaka (*Quercus petraea*), cera (*Quercus cerris*), sladuna (*Quercus farnetto*), medunca (*Quercus pubesceus*) i termofilni lišćara: kukrika (*Carpinus orientalis*), crnog graba (*Ostrga carpinifolija*), crnog jasena (*Fraxinus ornus*) i običnog graba (*Carpinus betulus*). U sjeverozapadnom dijelu Općine, na oko 1.000 m n.v. u kojem je mješovita šuma bukve, jele i smrče (*Abieti- Fagetum illyricum*) na njega se u nižim nadmorskim visinama veže podpojas čiste brdske šume bukove oko 500 m n.v. (*Fagetum montanum illyricum*). Na najvišim vrhovima preko 1.000 m n.v. planine Raduše i Vran nalaze se šume klekovine bora (*Pinetum mughi*). Površine pod ovim šumama su smanjene, a prekomjernom sječom i drugim načinima iskorištavanja degradirane su te u današnjem stanju predstavljaju potencijalnu opasnost u smislu očuvanja zemljišta (od erozije) i hidrologije u slivu Rame. Sječu treba provoditi sukladno nagibu i jačini erozije koji su ovdje glavni ograničavajući čimbenici, pri čemu je održavanje-povećanje stupnja skolpa upravo proporcionalno stupnju nagiba i stupnju erozije zemljišta.

4. Zaštita šuma na području općine Prozor – Rama

Integralna zaštita šumskih ekosistema podrazumijeva primjenu svih raspoloživih metoda i sredstava koji mogu pružiti odgovarajuću zaštitu u određenim objektima od štetnog uticaja svih abiotičkih i biotičkih faktora a koji se primjenjuju istovremeno ili sukcesivno. Ona ujedno predstavlja i shvatanje odnosa čovjeka prema šumi, razumijevanje složenosti šumskih ekosistema i interakcijskog djelovanja njegovih građivnih elemenata, pri čemu uklanjanje jednog štetnog agensa može da uzrokuje druge negativne pojave. Ugroženost šuma i šumskog zemljišta na području općine Prozor-Rama je rezultat mogućih različitih aktivnosti kao što su: šumski požari, biljne bolesti i štetočine, neplanska i nezakonita sječa šuma, eksploatacija

mineralnih resursa, klizišta , štete od ekološki incidenata i zbrinjavanja otpada te od kontaminacije minama.

Zaštitu šuma na području naše Općine, provodi Uprava za šume pri Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede HNŽ putem čuvarske službe.

Prema podacima Policijske postaje Prozor-Rama za 2016 godinu prijavljeno je 21 šumska krađa za što su poduzete odgovarajuće zakonske aktivnosti i mjere. U 2015. godini bilo je bilo 38 šumskih krađa..

Štete na šumama

Štete od požara: Nad šumama u općini Prozor – Rama u izvještajnom periodu veće štete od požara nisu zabilježene tako da iz ovih razloga nije došlo do uništavanja šuma. Tijekom izvještajnog perioda dolazilo je do šumskog požara na manjim područjima, ali nije zabilježena značajnija šteta. Prijavljeno je DVD „RAMA“ za 2016 godinu 15 požara na šumi i niskom raslinju koji su uspješno sanirani.

Štete neodgovarajućim zbrinjavanjem otpada: Zbrinjavanje otpada nije stavljeno u potpunu kontrolu i nedovoljno se vodi briga o zbrinjavanju svih vrsta ulja i zauljenog otpada (filteri, hidraulična crijeva, zauljene krpe, ambalaža i ambalaža od boja). Štete od ekoloških incidenata: navedenih šteta nije bilo.

Štete od divljači, gusjenica, glodavaca: navedenih šteta u izvještajnom periodu nije bilo.

Štete od biljnih bolesti: Navedenih šteta nije bilo.

Štete od sušenja šume: Navedene štete nisu zabilježene.

5. Problematika donošenja Zakona o šumama

Od presude Ustavnog suda FBiH iz 2011. godine, zbog povrede prava lokalne samouprave, Federacija BiH nema Zakon o šumama. Tada je prestala regulacija oblasti šumarstva sa federalne razine. Ipak, zakone o šumama imale su županije, i to sve osim jedne – naše, Hercegovačko neretvanske županije. Šumske površine u ovoj županiji stoga su godinama bile izložene nezakonitoj sječi od strane onih koji se nisu libili iskoristiti period bezakonja. Treba naglasiti da poslove čuvanja šuma na području HNŽ obavlja Uprava za šume pri Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede HNŽ.

Općina Prozor – Rama, sa svojim šumskim bogatstvom, također je bila (i sad je) izložena nezakonitoj sječi šume. Općina nije imala zakonske mogućnosti poduzeti bilo kakvu aktivnost osim prijavljivanja uočenih nezakonitosti i traženja intervencija od strane nadležnih institucija (Županijskog Ministarstva i Uprave za šume, Federalnog inspektorata, MUP-a). To je i činila, te vjerojatno sprječavala još veću devastaciju šuma na svom području.

Zato se općina Prozor – Rama kvalitetno uključila u aktivnosti na donošenju novog federalnog Zakona o šumama.

Primjedbe i prijedlozi upućivani su blagovremeno tijekom rasprave o prednacrtu novog federalnog Zakona o šumama, kao i sada, tijekom rasprave o nacrt tog akta. Osim uključenosti po pozivu Federalnog Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, općina Prozor – Rama uključena je u posebnu radnu grupu u Savezu općina i gradova FBiH.

Glavni prijedlozi koji su stizali iz ove općine odnosili su se na stvaranje mogućnosti da se poduzeće koje će gospodariti šumama registrira na razini općine. Tražilo se davanje suglasnosti od strane općina na pojedine zakonom predviđene aktivnosti, umjesto neobvezujućih mišljenja. Jedan od prijedloga odnosio se na potrebu da se dosadašnje šumske

površine, koje su općinskim prostornim planovima predviđene za druge namjene, ne smatraju više šumama. Općina Prozor – Rama ukazivala je i na neprihvatljiv položaj poduzeća „Šume Herceg Bosne“ Mostar, jer je dio radnika ovog poduzeća godinama potpuno nezbrinut, iako je ovo poduzeće u vlasništvu Federacije BiH.

Tijekom 2016. i Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva HNŽ provodilo je aktivnost po prijedlogu Zakona o šumama HNŽ (aktivnosti pokrenute još 2013.). Općina Prozor – Rama aktivno je sudjelovala i u ovoj aktivnosti.

6. Problematika stečajnog postupka JP Šume Herceg Bosne d.d. Mostar

„Šume Herceg Bosne“ d.d. Mostar bilo je javno poduzeće kojemu je vlasnik Federacija BiH. Nakon dugogodišnje agonije, tijekom koje je poduzeće Šume Herceg Bosne d.d. poslovalo sa gubitcima, bez isplaćenih plaća uposlenicima, bez uplaćenih doprinosa, dana 06.10.2016. Općinski sud u Mostaru pokrenuo je prethodni stečajni postupak nad ovim javnim poduzećem.

Pokretanjem predstečajnog postupka Općina je došla do saznanja da je prije toga vršena intenzivna aktivnost kako bi se prodala nekretnina koja je u posjedu JP Šume Herceg Bosne: nekretnine označene kao : KČ 1/78 zvane „Makljen“, u naravi zgrada 1 površine 142 m², zgrada 2 površine 22 m² i šuma površine 218 ha, 35 a i 36 m². Saznalo se da je održano već i treće ročište dana 23.9.2016., te da je dana 07.10.2016. Općinski sud Konjic donio Zaključak kojim je odredio zabilježbu rješenja o izvršenju nad nabrojanim nekretninama.

U postupak osporavanja navedenih aktivnosti prodaje šumskog zemljišta veličine 2.183,536 duluma tada se uključila općina Prozor – Rama preko Ureda Načelnika i preko Općinskog javnog pravobraniteljstva. Upućene su obavijesti o stavovima općine Prozor – Rama sa zahtjevom za poduzimanje mjera kako bi se spriječila nezakonitost. Stav je izražen slijedećim tekstom: „Postupak prodaje navedenih nekretnina smatramo neprihvatljivim. Šume i šumsko zemljište nikada nisu bile predmet postupaka kojima bi postale privatno vlasništvo i to u bescenje. Tražimo poduzimanje mjera kako bi se spriječile nezakonitosti u postupcima prema šumama i objektima koji su sada u posjedu JP Šume Herceg Bosne d.o.o. Mostar“. Zahtjev je upućen Federalnom Ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Općinskom sudu u Konjicu, Stečajnoj upraviteljici.

Na više adresa upućena je i prijava nezakonite sječe šume na području općine Prozor – Rama, uz zahtjev za poduzimanje mjera zaštite šume. Zatražen je i održan i sastanak u Federalnom Ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, na kojemu je dogovoren pojačan nadzor nad šumom u ovoj općini. Također je zauzet zajednički stav da šume i šumsko zemljište ne može ući u stečajnu masu JP „Šume Herceg Bosne“ d.o.o. Mostar.

Dana 14.02.2017. otvoren je stečajni postupak nad ovim poduzećem. Nakon pokretanja stečajnog postupku do tada radnici u tom poduzeću primili su otkaz ugovora o radu.

Dana 11.5.2017. održano je prvo ispitno i izvještajno ročište u stečajnom postupku nad JP Šume Herceg Bosne. Važno je naglasiti kako je stečajna upraviteljica utvrdila i predložila, a Sud usvojio, stav da u stečajnu masu ne ulaze šume i šumsko zemljište. Takav pristup pozdravljen je i od predstavnika Federacije i općine Prozor – Rama. Općina Prozor – Rama dodatno je predložila da se, sa ciljem očuvanja zdravstvenog stanja šuma i voćnjaka u blizini šuma, organizira sanitarna sječa šume i da tu sječu provode otpušteni djelatnici Šumarije Rama, ali ovaj prijedlog nije prihvaćen od strane Suda. Da je ovaj prijedlog usvojen, bilo bi više korisnih efekata – šuma bi bila zaštićena i od gubara i drugih štetočina, pa i od

šumokradica, pri tome bi radnici koji su dobili otkaze bili zbrinuti a stanovništvo bi moglo računati na legalan prodajni lager ogrjevnog drveta, što bi sve skupa bilo pozitivno.

Činjenicom da šume na području općine Prozor – Rama nisu ušle u stečajnu masu zaštićuje ih od mogućnosti prodaje kroz stečajni postupak. Međutim, borba za očuvanje šuma i šumskog zemljišta ostaje se provoditi i kroz postupak koji je, prije pokretanja stečaja, bio organiziran na Općinskom sudu u Konjicu.

Stečajni postupak je nastavljen.

7. Mogućnosti budućeg gospodarenja šumama na području općine Prozor - Rama

Šume predstavljaju specifično prirodno bogatstvo čije se značenje ne može izraziti samo u gospodarskoj, nego još i više u ekološkoj i socijalnoj vrijednosti. Gospodariti tim resursom velika je obveza prema društvu u cjelini, a to znači racionalno koristiti njene proizvodne mogućnosti, ali uz istovremeno i njenu obnovu.

Temeljni akt gospodarenja šumom treba biti šumsko gospodarska osnova. Godišnje gospodarenje šumama temelji se na Godišnjim planovima gospodarenja a obzirom ne postoji Zakon o šumama na razini Federacije niti HNŽ ne donose se ni planovi, te je nepoznato i tko gospodari.

Temeljni zadatak u gospodarenju šumama je uzgajanje šuma, to jest izbor vrste, načina i vremena rada u šumskom ekosustavu, koji će omogućiti da isti daje maksimalnu proizvodnju, stabilnost, a time i samoobnovljivost. Obnova sastojina obavlja se šumskim vrstama drveća koje su na tom staništu autohtone ili udomaćene. Važno je naglasiti da se ne smije prirodna sastojina posjeći, a da prije toga nije obnovljena.

Cjelokupno šumsko zemljište potrebno je urediti na način :

- sanacijom i izgradnjom protivpožarnih šumskih puteva,
- obnovom i zasađivanjem kvalitetnih vrsta drvnih sortimenata,
- vršenjem eksploatacije ispod tekućeg prirasta šuma;

Radi poboljšanja uvjeta za razvoj šumarstva neophodno je razvijati i druge funkcije šuma :

- turističko rekreativne,
- gospodarske – vezane za sporedne šumske proizvode,
- zaštitne.

U cilju kvalitetnijeg i efikasnijeg rada na saniranju i unapređenju stanja šume, potrebno je poduzimati niz mjera. Potrebno je izraditi program dugoročnog razvoja šumarstva u kome bi se definirale neke nove kategorije vezane za funkciju šume, kao što su biodiverzitet, socijalna funkcija šume, očuvanje ekosustavnog lanca, zatim podizanje mlađih kultura, zaštita zemljišta od propadanja (degradacije šuma, elementarne nepogode, biljnih bolesti i požari) te ekološka funkcija šume.

Sada je vidljiva nedovoljna zaštita postojećeg šumskog fonda, a uzrok svemu je nebriga šire zajednice, u prvom redu Vlade HNŽ koja nije donijela Zakon o šumama na razini HNŽ, zatim i nebriga Federacije koja, od Ustavne presude 2011. godine, nije bila u stanju donijeti odgovarajući Federalni Zakon o šumama. Sve ovo narušava postojeće stanje u oblasti šumarstva, otežava budućnost šumskog fonda i zaustavlja bilo kakav razvoj koji se može temeljiti na gospodarenju šumama u općini Prozor – Rama.

Rukovoditelj Službe
Josip Juričić, dipl.ecc.